

Spoštovanje in osebe s posebnimi potrebami na področju učenja

■ **Tadeja Komac**, prof. defektologije, je asistentka učencu (ISA – Intensiv Support Assistant) na *Evropski šoli 2* (Mamer v Luksemburgu). V Sloveniji je bila učiteljica v posebnem programu v *CUDV Draga* in učiteljica za dodatno strokovno pomoč na treh osnovnih šolah. Je certificirana presojevalka za skotopični (irlen) sindrom.

Po poklicu sem specialna pedagoginja (po izobrazbi defektologinja). Otrokom razlagam, da sem učiteljica, ki poučuje iste teme na drugačen način. Moj poklic povezuje dve obsežni področji moje radovednosti: ljudi in učenje. Zanimajo me osebe in njihove zgodbe, njihove prehojene poti. Vleče me k ljudem, ki najbolj podpirajo raznolikost med nami; to so osebe s posebnimi potrebami. Nekatere med njimi so bile ali so moje največje učiteljice. V nadaljevanju razmišljam, kako sem se med njimi učila spoštovanja.

včasih objokane ali nasmejjane, nekatere jezne in agresivne. Vsak dan znova sem se trudila, da bi jih bolje spoznala. Rada sem odkrivala njihove potrebe in želje. Naučila sem se opazovati in prepoznavati majhne spremembe. Nasmeh, ki mi je pravil: Poznam te! Vesel sem te! Najino srečanje mi je pomembno!, je tudi mene napolnil. Pisala sem individualizirane programe, urnike in teme za poučevanje. Ob vsakem posebej sem razmišljala, kaj mu lahko dam, kaj ga lahko naučim. Takrat se še nisem zavedala, da tudi oni učijo mene. Ob njih sem se učila osnov spoštovanja. Danes v vsakem svojem učencu najprej vidim osebo z njegovo enkratno zgodbo, željo po učenju, potrebo po sprejemanju in spremljanju na enkratni poti učenja, ki je vedno dvosmerna.

Raznolikost

Tako opremljena sem postala ponosna učiteljica z jasnimi cilji za raznolike učenec v posebnem in kasneje rednem programu osnovne šole v Sloveniji. Pristop preverjeno deluje tudi na *Evropski šoli 2* v Luksemburgu, kjer sem trenutno zaposlena kot asistentka dečku z večjimi vizualnimi primanjkljaji in avtizmom. Tam me je mlada učiteljica iz Argentine pri pouku morale seznanila z zame novim angleškim izrazom »brain diversity«, kar pomeni raznolikost možganov. Rada imam ta izraz. Zdi se mi bolj sprejemajoč in vključujoč kot izraza posebnost ali drugačnost. Gre samo za raznolikost med nami na ravni telesa ali možganov in iz tega izhajajočo raznolikost na področju učenja. Raznolikost je treba sprejeti. Najprej tako, da dovolimo, da se vsi otroci rodijo. Naj

Foto: Nataša Pezdir

Kaj lahko dam?

Pred devetnajstimi leti sem začela poklicno pot v *CUDV Draga* na Igu (center za usposabljanje, delo in vzgojo oseb z zmereno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju in z dodatnimi motnjami). Delala sem individualno ali v manjših skupinah

z otroki, mladostniki in odraslimi, ki niso govorili in ne hodili. V mojem spominu je shranjenih veliko prelepih obrazov oseb, ki so v nekaterih primerih živele v res 'skromnih' telesih. Nikoli mi ni bilo težko stopiti mednje. Nikoli me ni prizadel pogled na njihova telesa, saj so v njih živele osebe s svojimi zgodbami; včasih prijazne,

živijo med nami, pa čeprav samo petnajst let, pet dni ali pet ur. Z njimi se vedno znova rodi veliko ljubezni in priložnost za učenje pomembnih vrednot. Izkušnja mi pravi, da ima vsak svoje poslanstvo, ki prinaša bogatenje človeške izkušnje in s tem človeške družbe. Vsa ta raznolikost spodbuja človeka, da se lahko razvija in uči v smeri večje pestrosti, bolj bogato in polno.

Sprejemanje raznolikosti pomeni, da vsakega človeka med nami aktivno sprejmemo in spoštujemo. Mama neke deklice mi je pripovedovala, da ji je najtežje, ko se ljudje obnašajo, kot da njena hči ne obstaja: ne pogledajo je, ne pozdravijo, ne vprašajo po imenu ali ji ne podajo roke ob pozdravu miru v cerkvi. Sprejmimo jih v svojo družbo in pokažimo zanimanje zanje. Podpirajmo jih v vseživljenjskem učenju in dopustimo, da nas tudi oni učijo, kako naj to naredimo. Tako bodo pokazali svoje bistvo, ki ni vedno namenjeno takemu napredku in uspešnosti, kot ju pojmuje splošna družba. Tu se nam ponujata drugačen svet, drugačno doživljanje, ki nam nudita odklop in počitek od hitenja in velikih želja. Ponujata nam možnost za počasno spoznavanje, globlji premislek in vedno znova zanimivo in motivirano učenje.

Spoštovanje v razredu

Misel o spoštovanju me je zopet pripeljala do poučevanja in učenja, ki je zame z vsakim novim učencem pozitiven izziv tudi za samostojni študij in odkrivanje vsega novega na področju raziskovanja in poučevanja oseb s posebnimi potrebami ali specifičnimi učnimi težavami, ki je s pomočjo spleta in širšega pogleda v svet neskončno. Vedno znova ponuja in spodbuja skupno raziskovanje poti, ki peljejo do zelenega znanja, spretnosti, vedénja ali nasmeha in ponosa ob izkušnji, ko opaziš, da se je zgodilo nekaj novega: da je G. želel pomagati pri oblačenju hlač; da je V. pokazal hrano, ki jo želi za zajtrk; da se L. smeje po prebranem sestavku ali da N. sam pripravi peresnico na šolsko mizo. Kaj pa zame pomeni spoštovanje do otrok v šoli? Moj odnos do otrok v šoli je vedno oseben. Vedno želim izvedeti ime otroka, ki mu namenim pozornost. Vedno se tudi

sama predstavim. Želim, da se srečata dve osebi – vsaka s svojo polno integriteto. Pri spremljanju in poučevanju je vedno na prvem mestu odnos. Temu vedno načrtno odmerim čas v uri ali dnevu. Del tega je tudi spoznanje, čemu je namenjeno najino srečanje. Na začetku srečanja s krajšim pogovorom preverim ovire (telesne ali duševne), ki preprečujejo učenje. Vedno poslušam in odgovorim na vsa vprašanja (ali zavrnem neprimerna) ter predstavim svoja dejstva. Skupaj z učencem iščem možnosti za odstranitev ali zmanjšanje motečih dejavnikov. Skupaj pripraviva načrt dela (tudi zapiševa) za dan ali uro; učencu dovolim, da ga vodi in nadzoruje. Ob koncu skušam poskrbeti za občutek, da je bilo opravljeno dobro delo, ki ga je treba nagraditi s pohvalo, igro, pesmijo, pravljico ali objemom. Seveda gre kdaj kaj čisto narobe. Treba se je ustaviti in premisliti, povedati na glas in iskati nove poti ... Tudi to je del dobro in spoštljivo opravljenega dela.

Spoštovanje je konkretna življenjska izkušnja. Do nje pridemo z jasnim ciljem in motivacijo na podlagi smisla, da se drug ob drugem učimo, rastemo in tako dopolnimo svoje bistvo.

Primož Rogelj Življenju

Vsakega je malo.
Noč je del dneva,
tišina s pogovorom odmeva.
Vsak je enkrat mlad,
vsak občuti, kako je
imeti nekoga rad.

Sprejmi. Bodi hvaležen.
Za dobro in slabo.
Preveč nas je v temi ostalo.
Tisto malo luč v sebi čuvaj,
bodi z njo nežen.

Ne vznemirjaj se.
Vstani. Jutra se ne boj.
Edino, kar šteje,
je ta korak tukaj, pred teboj.

Foto: Petra Duhannoy